

Antagonizm społeczny

w umysłach ludzi
i kulturach świata

Joanna Różycka-Tran

Antagonizm społeczny
w umysłach ludzi
i kulturach świata

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2018

MONOGRAFIE

PSYCHOLOGIA
MIĘDZYKULTUROWA

Seria Monografie Polskiego Stowarzyszenia Psychologii Społecznej
– Psychologia Międzykulturowa

Recenzje:

prof. dr hab. *Paweł Boski*

prof. dr hab. *Bogdan Wojciszke*

Redaktor prowadząca:

Anna Raciborska

Redakcja:

Magdalena Pluta

Korekta:

Anna Kaniewska

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Na okładce wykorzystano zdjęcia:

„Asian female tourists in winter”/Fotolia195576302@nirutft

„Holi Fest”/Fotolia135842756@Kristin

zdjęcie Autorki: Thaddeus Pope, IAFOR Media © 2016 The International Academic Forum (IAFOR)

Copyright © 2018 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Gdański

ISBN 978-83-7383-957-1

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa

tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej, w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, Marki k. Warszawy

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	9
Rozdział 1. Izomorfizm w naukach społecznych	13
1.1. Problematyka psychologii międzykulturowej	13
1.2. Podejście redukcjonistyczne i emergentne	16
1.3. Cechy agregatowe zbiorowości ludzkich	18
1.4. Problem poziomów: jednostkowy i zagregowany	20
1.5. Relacje izomorficzne	25
Rozdział 2. Koncepcja teoretyczna i pomiar spostrzeganego antagonizmu w relacjach społecznych	30
2.1. Antagonistyczna wizja natury relacji społecznych	31
2.2. W rodzinie aksjomatów	36
2.2.1. Charakterystyka aksjomatów społecznych	36
2.2.2. Antagonizm (makro)społeczny a cynizm (makro)społeczny	38
2.3. Skala do pomiaru spostrzeganego antagonizmu w relacjach społecznych	41
2.3.1. Wielopoziomowa analiza confirmacyjna: 37 krajów	43
2.3.2. Analiza confirmacyjna na próbie reprezentatywnej	46
2.3.3. Analiza ekwiwalencji międzygrupowej: 36 krajów	47
2.3.4. Test izomorfizmu między poziomami: 43 kraje	53
2.4. Podsumowanie: antagonizm społeczny jako izomorficzny aksjomat	59
Rozdział 3. Antagonistyczne myślenie jednostek	60
3.1. Obiektywne i subiektywne czynniki społeczne/sytuacyjne	61
3.2. Uwarunkowania osobowościowe: poznawcze, strukturalne i motywacyjne	64
3.3. Podłoże emocjonalne	69
3.4. Związki spostrzeganego antagonizmu społecznego z innymi zmiennymi	70
3.4.1. Aspiracje życiowe	70
3.4.2. Zaangażowanie w pracę	74

3.4.3. Style funkcjonowania w relacjach społecznych.	75
3.4.4. Sposoby rozwiązywania konfliktów	81
3.4.5. Postawy roszczeniowe: badania w 38 krajach.	89
3.5. Przejawy spostrzeganego antagonizmu w relacjach społecznych	93
3.5.1. Negatywna wizja systemu społeczno-politycznego.	94
3.5.2. Negatywne postawy wobec imigrantów	96
3.5.3. Negatywny stosunek wobec sukcesu innych.	98
3.6. Ekonomiści jako przykład antagonistów sprawczych	101
3.7. Podsumowanie	105
3.7.1. Profil psychologiczny osoby o przekonaniach antagonistycznych	105
3.7.2. Polska kultura antagonizmu.	108
Rozdział 4. Antagonizm społeczny w kulturach świata	111
4.1. Mapy antagonizmu społecznego na świecie	114
4.2. Porównania polsko-wietnamskie	123
4.2.1. Adaptacja narzędzi w Wietnamie (PVQ-40 i MHC-SF)	124
4.2.2. Antagonizm społeczny a wartości i dobrostan psychiczny w Polsce i Wietnamie	129
4.2.3. Wietnamska kultura antagonizmu	132
4.3. Spostrzegany antagonizm społeczny a subiektywny dobrostan psychiczny: badania w 35 krajach	136
4.4. Wyścig zbrojeń: modelowanie wielopoziomowe w 55 krajach.	143
4.5. Podsumowanie: charakterystyka kultury antagonizmu	160
Rozdział 5. Podsumowanie badań	164
5.1. Izomorficzny model antagonizmu społecznego	166
5.2. Ograniczenia i kierunek badań w przyszłości	169
5.3. Zakończenie: równowaga Nasha	174
Bibliografia	182
Aneks. Skala BZSG	199
Wykaz rycin i tabel	200
Indeks nazwisk	205